

Форма № 09/18
Затверджена рішенням вченої ради
ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська етнологія

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань усіх галузей знань
(шифр і назва галузі знань)

**спеціальність
(спеціалізація)** усіх спеціальностей
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	26	6
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 4	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 8	Семінарські заняття:	
	22	6
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 2	-	-
- самостійна робота: 6	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом «Української етнології» є український етногенез, формування української етнічної території та її історико-етнографічне районування; розвиток матеріальної і духовної культури українського етносу.

Метою навчальної дисципліни «Українська етнологія» є засвоєння знань щодо виникнення і формування українського етносу, визначення його місця в етнічній картині світу; ознайомлення з матеріальною і духовною культурою українського етносу, його психологічними особливостями.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисципліни «Історія України та української культури».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Історична географія України», «Історія релігій», «Етнологія».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. **Знання:** знати основні джерела з курсу; етапи розвитку етнології в Україні; теорії та етапи етногенезу та етнічної історії українців; особливості історико-етнографічного районування України; етнографічно-регіональні групи українців; етнічний склад населення України; основні характеристики культурно-побутових традицій українців.

2. **Уміння:** здійснювати історичний і етнологічний аналіз явищ та процесів; застосовувати різноманітні методи, форми, прийоми і сучасні технічні засоби вивчення дослідницького матеріалу; застосовувати здобуті знання, навички і уміння для реконструкції окремих елементів та обрядів традиційної культури, для дослідження етнічних явищ та процесів.

3. *Комунікація*: використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з питань української етнології; співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей; створювати умови для комунікації із представниками наукових, громадських і релігійних організацій.

4. *Автономність та відповідальність*: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики; використовувати загальнонаукові та спеціальні методи історичного дослідження в науково-дослідній діяльності; виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Становлення української етнології як самостійної галузі знань	4	2	2	-	-	-	6	2	2	-	-	-	-	9
2.	Історія української етнології	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	9
3.	Концепції походження українського етносу	4	2	2	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	9
4.	Етнонаціональна структура населення України	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	9
5.	Українці в світі	4	2	2	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	9
6.	Особливості матеріальної культури українців. Господарська діяльність	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	9
7.	Поселення, двір, житло	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	9
8.	Народна їжа	4	2	2	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	9
9.	Український народний одяг	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	12
10.	Громадський побут українців	4	2	2	-	-	-	6	2	2	-	-	-	-	10
11.	Традиційна українська сім'я й родинна обрядовість	4	2	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
12.	Етнопсихологія українців	2	2	-	-	-	-	2	2	2	-	-	-	-	4

13.	Народні знання, світоглядні уявлення, вірування, мораль	2	2	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		48	26	22	-	-	-	72	12	6	6	-	-	-	108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Становлення української етнології як самостійної галузі знань.

Місце етнології серед гуманітарних дисциплін. Предмет і об'єкт української етнології. Джерела етнологічних досліджень. Археологічні матеріали. Пам'ятки писемності (офіційні матеріали, матеріали приватного походження). Етнографічні та фольклорні матеріали. Дані антропології, історії, географії, психології. Методи етнологічних досліджень: філософські, загальнонаукові, спеціально-наукові і конкретно наукові. Метод реконструкції пережитків. Роль польових досліджень в українській етнології. Види польових досліджень: спостереження, опитування старожиливі (бесіда, інтерв'ю, анкетування), фотографування. Польові записи.

Тема 2. Історія української етнології.

Передумови становлення української етнології. Г. Калиновський. М. Цертелєв. Внесок Зоріана Доленги-Ходаковського у розвиток етнології. Описи Чернігівського намісництва. Роль Ф. Туманського у формуванні наукових засад методики польових досліджень. Місце Г. Сковороди й І. Котляревського в розвитку української етнології. Південно-західний відділ Російського географічного товариства – перша академічна наукова установа в Україні. «Записки» ПЗВ. Етнографічна діяльність НТШ. М. Грушевський. «Записки НТШ». «Етнографічний збірник». Діяльність Етнографічної комісії. «Матеріали до українсько-руської етнології», «Матеріали до української етнології». Експедиційна робота НТШ. Ф. Вовк. Створення етнографічного музею. Етнологічна діяльність ВУАН. Етнографічна Комісія, Музей антропології та етнології ім. Ф. Вовка, Кабінет Примітивної Культури та Кабінет Музичної етнографії. Видавнича діяльність ВУАН. Видання «Етнографічного Вісника». Згорання етнографічної діяльності ВУАН в 1930-х рр., репресії. Особливості розвитку етнології у радянський період: досягнення і втрати. Основні наукові центри у даний період: Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М. Рильського, Музей етнографії та художнього промислу, Інститут народознавства НАН України (м. Львів). Видавнича діяльність. Журнал «Народна творчість» (з 1957 р. «Народна творчість та етнографія»). Розвиток української етнології в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Провідні центри з вивчення етнології. Відновлення діяльності НТШ. Роль періодичних видань («Народна творчість і етнографія», «Наукові записки Київського університету. Серія: Етнологія», «Берегиня», «Київська старовина», «Карпатіка», «Карпати: людина, етнос, цивілізація», «Народознавчі зошити») в етнологічних дослідженнях.

Тема 3. Концепції походження українського етносу.

Основні концепції україногенезу: аматорсько-романтична трипільська, пострадянська пізньосередньовічна та ранньосередньовічна. Трипільська та арійська концепції етногенезу українців, цивілізації, їх оцінки в історіографії. Ранньосередньовічна версія походження українського етносу (М. Грушевський). Пізньосередньовічна концепція. Проблема давньоруської народності в науковій літературі. Походження етноніму «Русь». Основні теорії походження Русі: норманська (варязька); слов'янська (автохтонна); кельтська; хозарська. Походження назви «Україна».

Тема 4. Етнонаціональна структура населення України.

Особливості етнонаціональної структури України. Чинники (політичні, конфесійні, економічні, географічні, військові, культурні), що впливають на формування етнонаціональної структури населення України. Українські етнографічні групи: бойки, лемки, гуцули, поліщуки, литвини. Етнічні групи і національні меншини. Основні тенденції щодо змін в складі її населення України. Вплив міграцій на етнонаціональну структуру населення України. Етнолінгвістична структура населення України. Розбіжність етнічної і етнолінгвістичної структури населення. Іншими словами: самовизначення етнічної приналежності не завжди збігається з ідентифікацією за мовною ознакою. Рівень володіння державною мовою українцями та іноетнічним населенням України. Білінгвізм. Інтеграція різних етнічних груп в українське культурне середовище. Етноконфесійна структура населення України. Православ'я. Утвердження українському суспільстві конфесійного плюралізму. Релігійна толерантність в Україні.

Тема 5. Українці в світі.

Чисельність та розселення українців у інших країнах. Основні етапи еміграції: 1. Остання третина XIX – початок XX ст. 2. 1920-1930-ті рр. 3. 1940-1980-ті рр. Соціальна адаптація та громадсько-політичне життя української діаспори. Українські громадські осередки в еміграції. Український конгресовий комітет Америки. Конгрес українців Канади (КУК). Наукові центри у діаспорі. Українські Наукові центри в США: Українська Вільна Академія Наук, НТШ, Українське Історичне Товариство та інші. Український вільний університет у Мюнхені. Збереження і розвиток етнокультурної самобутності українців у діаспорі. Роль сім'ї у збереженні української національної культури. Роль музеїв, бібліотек, галерей у збереження української спадщини.

Тема 6. Особливості матеріальної культури українців. Господарська діяльність.

Сутність матеріальної культури українців. Господарський комплекс українців. Роль землеробства в традиційному господарстві. Основні сільськогосподарські культури. Зернові культури. Технічні культури. Знаряддя праці. Садівництво, виноградарство, городництво. Тваринництво. Тваринницький комплекс. Типи утримання худоби. Розведення великої рогатої худоби. Вівчарство. Конярство. Свинарство. Птахівництво. Регіональна специфіка розвитку тваринництва. Роль промислів у

господарському комплексі. Рибальство. Полювання. Бортництво. Бджільництво. Чумацький промисел. Ремесла. Гончарство. Прядіння. Ткацтво. Шевське ремесло. Обробка вовни. Металургійне виробництво та обробка заліза. Обробка дерева та каменю. Ювелірне ремесло.

Тема 7. Поселення, двір, житло.

Поселення, двір, житло українців. Основні типи сільських поселень: Головні споруди в українському селі. Церква, громадські споруди. Виробничо-побутові споруди. Культурно-освітні об'єкти. Типи забудови поселень. Поняття «двір». Типи забудови дворів. Загальноукраїнський тип житла. Регіональна специфіка. Українська хата. Символіка української хати. Елементи інтер'єру української хати. Піч – символ домашнього вогнища. «Божий кут». Рушник в інтер'єрі.

Тема 8. Народна їжа.

Народна їжа – важлива складова традиційної матеріальної культури. Система харчування українців. Щоденна; святкова; обрядова їжа. Основні маркери української кухні. Хліб в українській кухні. Символіка хліба. Хліб – один із найважливіших атрибутів української обрядовості. Традиційні напої. Режим і сезонність харчування. Дитяче харчування. Пости. Харчові заборони. Обрядова їжа.

Тема 9. Український народний одяг.

Український народний одяг – яскраве, самобутнє етносоціальне явище. Формування українського народного одягу. Традиційний народний костюм. Головні складники традиційного костюму. Характерні риси українського одягу. Функції народного одягу. Локальні особливості народного одягу. Український жіночий святковий одяг ХІХ – початку ХХ ст. Доповнення костюма. Пояси, головні убори, взуття, прикраси – невід'ємні складові народного одягу. Дівочі зачіски та головні убори. Зачіски та головні убори заміжніх жінок. Еволюція головного убору. Чоловічий одяг. Дитячий одяг. Символіка народного костюма. Костюм як знакова система. Етнічна символіка костюма. Регіональна специфіка костюма. Статева знаковість. Вікова градація. Обрядова символіка костюма.

Тема 10. Громадський побут українців.

Сільська громада в повсякденному побуті українців. Структура громади. Громадський побут сільського українського населення. Церковна громада. Територіальна громада. Роль і функції громади. Громадська рада. Сільські старшини. «Сільський схід». Обов'язки вїйта. Осередки громадського спілкування. Церква – головний громадський осередок традиційного села. Корчма (шинок) – невід'ємний компонент традиційного українського села. Молодіжна громада та закони її функціонування. Ритуали, пов'язані з ініціацією. Дівочі й парубочі громади. Функції громади. Толока. Супряга. Важелі впливу на членів громади. Звичаєве право в сільських общинах. Обрядовість – характерна особливість звичаєвого права українців. Жіноче право. Копний суд. Свята громадських об'єднань. Храмове свято (храм). Свята й обряди календарного циклу. Трудова обрядовість.

Тема 11. Традиційна українська сім'я й родинна обрядовість.

Поняття традиційна українська сім'я. Соціальні типи сімей та їхні функції. Структура сім'ї. Основні показники. Мала сім'я, велика сім'я: спільне і відмінне. Соціальні типи сімей: селянські, заробітчанські, робітничі, сім'ї інтелігенції. Відмінність між ними. Шлюб. Проблема внутрішньо сімейних взаємин. Тип авторитету. Роль жінки в сім'ї. Розподіл справ на «чоловічі», «жіночі», «спільні». Стосунки батьків і дітей. Дуалізм у ставленні до дітей. Функції сім'ї (економічна, виховна, етнічного, природного відтворення, сексуально-емоційна, експресивно-рекреаційна, соціально-статусна), їх роль у формуванні стійкої, стабільної сім'ї як соціального інституту і середовища розвитку особистості. Сімейна обрядовість. Основні її елементи — родильні, весільні та поховальні й поминальні обряди.

Тема 12. Етнопсихологія українців.

Поняття ментальність та національний характер. Етнічні установки і стереотипи. Особливості національного характеру та ментальності українців. Питання українського національного характеру в літературі (М. Костомаров, І. Нечуй-Левицький («Світогляд українського народу»), В. Антонович (праця «Три національні типи народні»), І. Франко, М. Грушевський, М. Міхновський, В. Липинський, Д. Донцов, М. Шлемкевич В. Петров, І. Лисяк-Рудницький). Риси національного характеру українців. Інтровертність вищих психічних функцій у сприйнятті дійсності. Індивідуалізм українського менталітету. Кордоцентризм — підстава української духовності. Антеїзм як вияв тісного зв'язку українців з природою. Релігійність українців. Вплив родинного життя на формування ментальності українців.

Тема 13. Народні знання, світоглядні уявлення, вірування, мораль.

Народна астрономія, народна метеорологія, народна ботаніка та зоологія, народна медицина та ветеринарія. Світоглядні уявлення та вірування. Народна педагогіка.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Історія української етнології.

ТЕМА 2. Концепції походження українського етносу.

ТЕМА 3. Етнонаціональна структура населення України.

ТЕМА 4. Особливості матеріальної культури українців. Господарська діяльність.

ТЕМА 5. Поселення, двір, житло.

ТЕМА 6. Народна їжа.

ТЕМА 7. Український народний одяг.

ТЕМА 8. Громадський побут українців.

ТЕМА 9. Традиційна українська сім'я й родинна обрядовість.

ТЕМА 10. Етнопсихологія українців.

ТЕМА 11. Народні знання, світоглядні уявлення, вірування, мораль.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	20 (26)	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4 (4)	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - конспект питань для самостійного опрацювання; - підготовка реферату; - підготовка до презентації результатів дослідження.	16 (28) 16 (26) 16 (24)	Конспект Реферат Презентація
	Разом	72 (108)	

Тематика індивідуальних завдань

Перелік питань для самостійного опрацювання

Становлення української етнології як самостійної галузі знань

1. Хто започаткував українську етнологію як науку?
2. Дайте визначення термінам «українознавство», «етнологія»?
3. Хто започаткував метод реконструкції пережитків?
4. Які особливості «ідеологічного» чи радянського етапу розвитку вітчизняної етнології?
5. Художні твори яких авторів можуть використовуватися як джерела етнологічних досліджень?

Історія української етнології

1. Хто розробив першу етнографічну анкету?
2. Які секції і комісії діяли при ВУАН?
3. Які роки можна вважати періодом розквіту етнографічної науки в НТШ?
4. Назвіть основні риси розвитку етнографії у радянський період.
5. Назвіть основні сучасні центри із вивчення етнології в Україні.

Концепції походження українського етносу

1. Проаналізуйте автохтонну концепцію походження українського народу.
2. Які основні думки викладені у праці М.Грушевського «Звичайна схема руської історії і справа раціонального укладу історії східного слов'янства»?
3. Хто із основних adeptів пізньосередньовічної концепції?
4. Коли у джерелах вперше згадується назва Україна?
5. В чому суть теорії «давньоруської народності»? Хто її основоположник?
6. Які аргументи свідчать не на користь концепції про існування «давньоруської народності»?

Етнонаціональна структура населення України

1. У чому полягають особливості формування етнонаціональної структури населення України?
2. У чому полягають особливості формування населення українського Подунав'я?
3. Назвіть села українського Подунав'я, у яких домінує українське населення.
4. Назвіть основні версії етнічного походження гуцулів.
5. Розкрийте походження назви «бойки».
6. Що таке білінгвізм?
7. Які ви знаєте язичницькі неорелігії українського походження?
8. Які релігію сповідують караїми?

Українці в світі

1. Яка соціальна база характерна для другого етапу еміграції?
2. Які культурно-освітні установи українських емігрантів діють у США?
3. Які обставини утруднювали соціальну адаптацію українців у діаспорі?
4. Проаналізуйте роль жінки у збереженні українських традицій за кордоном.

Особливості матеріальної культури українців.

Господарська діяльність

1. Що таке традиційна культура?
2. Назвіть основні галузі господарства й заняття населення регіону.
3. Вкажіть домашні промисли та ремесла.

Поселення, двір, житло

1. Охарактеризуйте найбільш поширені типи забудови сільських поселень в Україні.
2. Які особливості замкнутого типу забудови і де він зустрічається в Україні?
3. Вкажіть етнічні особливості народного житла в українському Подунав'ї. Назвіть традиційні риси селянської садиби.
4. Як називається замкнутий двір у гуцулів?
5. Схарактеризуйте інтер'єр українського житла.
6. Які місця у традиційній українській хаті вважалися священними?
7. Що таке покуть?

Народна їжа

1. Схарактеризуйте особливості української народної кухні.
2. Розкрийте типологізацію традиційних страв українців.
3. Чим відрізнялася святкова їжа та напої від повсякденних?
4. Що таке харчові заборони?
5. Що таке обрядова їжа?
6. Яку роль відігравав коровай в обрядах?

Український народний одяг

1. Як формувався традиційний одяг українців?
2. Які функції виконує традиційний одяг українців?
3. Які матеріали використовувалися при оздобленні національного строю українців?
4. Схарактеризуйте особливості українського народного костюма.
5. Що таке свита?
6. Які локальні особливості українського національного строю?
7. У чому полягала особливість весільного вбрання?

Громадський побут українців

1. Що таке громадський побут?
2. Схарактеризуйте громадське самоуправління.
3. В чому полягали обов'язки вїйта?
4. Хто входив до церковної громади?
5. Хто мав право обирати присяжних (радних)?
6. Що таке громадське дозвілля?
7. Опишіть посиденьки, вечорниці, народні ігри.
8. Де відбувалося громадське спілкування?
9. Що таке календарні свята і обряди?
10. Що таке трудова обрядовість?
11. Схарактеризуйте календарну обрядовість (весняного, літнього, осіннього, зимового) циклу.
12. Яким чином громада забезпечувала дотримання морально-етичних норм у селі?
13. Що таке звичаєве право?

Традиційна українська сім'я й родинна обрядовість

1. Дайте визначення сім'ї. Які форми сім'ї були поширені в українців?
2. Назвіть основні функції сім'ї.

3. Яка різниця між малою (простою) та великою (складною) сім'ями?
4. Дайте визначення патріархальна сім'я?
5. Який розподіл господарських обов'язків існував у традиційній українській сім'ї?
6. Що таке шлюб? Які історичні форми шлюбу вам відомі?
7. Які фактори впливали на збереження однонаціональних шлюбів в західноукраїнському селі XIX – 30-х рр. XX ст. ?
8. Накресліть основні чинники, які впливають на сучасні українські сім'ї
9. Що таке весільна обрядовість? Які історичні етапи її формування?
10. Які форми шлюбу відбилися у весільному обряді? Назвіть елементи матріархату і патріархату, що збереглися у весільній драмі.
11. Яка ритуально-міфологічна основа весільної драми?
12. Опишіть структуру весільної драми. Назвіть весільні чини.
13. Назвіть символи весільних пісень.
14. Які обряди входили до передвесільного циклу? Опишіть сватання, заручини, випікання короваю. Якими піснями вони супроводжувалися?
15. Опишіть обряд завивання гільця, плетіння вінка. Яка символіка цих обрядів?
16. Що таке дівич-вечір?
17. Назвіть весільні обряди.
18. Назвіть післявесільні обряди.
19. Вкажіть особливості весільного обряду українців Подунав'я.

Етнопсихологія українців

1. Які три основні шляхи визначення психологічного типу народу накреслив Д. Чижевський у праці «Нариси з історії філософії на Україні»?
2. В чому суть української «філософії серця»?
3. Які оцінки дослідників отримала така риса національного характеру як індивідуалізм?
4. В чому позитивні і негативні сторони українського індивідуалізму?
5. Що ми розуміємо під поняттям «амбівалентність» української ментальності?

Народні знання, світоглядні уявлення, вірування, мораль

1. Схарактеризуйте народні знання українців.
2. Схарактеризуйте світоглядні уявлення та вірування українців.

Тематика рефератів

1. Роль жінки у українській сім'ї.
2. Традиційна їжа та ритуали її споживання.
3. Знакова роль рушників в обрядах українців.
4. Сакральна цінність хліба в українській народній культурі.
5. Традиційна культура та сучасність.
6. Традиційна обрядовість.
7. Весільні звичаї та обряди українців.
8. Календарні свята та обряди українців Подунав'я.
9. Сімейні обряди та звичаї українців Подунав'я.
10. Традиційне житло українців.
11. Народний одяг українців.
12. Особливості інтер'єру українського житла.

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті (обсяг презентації – не менше 20 слайдів).

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Розвиток української етнології в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.
2. Українські етнографічні групи.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в

	основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Конспект питань для самостійного опрацювання	5
Реферат	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання *конспекту питань для самостійного опрацювання* є вміння студента тезово викласти відповіді на запитання. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Борисенко В. Українська етнологія. К.: Либідь, 2007.
2. Ігнатенко І. Етнологія для народу. Харків, 2016.
3. Ігнатенко І. Жіноче тіло у традиційній культурі українців. Харків, 2017.
4. Ігнатенко І. Народна медицина і магія українців. Харків, 2016.
5. Ігнатенко І. Чоловіче тіло у традиційній культурі українців. Харків, 2016.
6. Ігнатенко І. Шлюбно-сімейні стосунки. Харків, 2017.
7. Кушнір В.Г., Петрова Н.О., Поломарьов В.М. Нариси традиційної культури українців Одещини (Миколаївський р-н). Одеса: СМІЛ, 2010.
8. Пиводар М. Етнологія. Львів: Вид-во «Світ», 2004.
9. Савчук Б. Українська етнологія. Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2004.
10. Українські традиції. Упорядник: О.В. Ковалевський. Харків, 2011.
11. Хрящевська Л.М. Загальна та українська етнологія: навчальний посібник для вузів. Миколаїв: Іліон, 2012.

10.2. Допоміжні джерела

1. Баронин А.С. Этническая психология. К., 2000.
2. Білоус В. Етнографічні дослідження на західноукраїнських землях у третій чверті XIX ст. Львів, 2000.
3. Борисенко В. Політична міфологізація проблем дерусифікації України. *Етнічна історія народів Європи*. 2001. Вип. 11.
4. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців. К., 2000.
5. Давня історія України. Слов'яно-Руська доба. Т. 3. К., 2000.
6. Дізанова А.В. Рушник у сімейній обрядовості етносів українського Придунав'я. *Историко-культурное наследие Причерноморья: изучение и использование в образовании и туризме*. Ялта, 2013.
7. Дізанова А.В. Рушник у традиційній культурі етносів українського Придунав'я. *Філологічна освіта у поліетнічному просторі: регіональний досвід: Збірник наукових статей*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ; «СМІЛ», 2013.

8. Ілюстрована енциклопедія українського народу. Звичаї. Свята. Традиції. Харків, 2012.
9. Кононенко П. Україна і вселюдство. *Освіта*. 2001.
10. Конча С.В. Диференціація індоєвропейської спільноти. *Мастеріум*. Археологічні судії. Вип. 6. К., 2001.
11. Курас І.Ф., Солдатенко В.Ф. Соборництво і регіоналізм в українському державотворенні (1917-1920 рр.). К., 2001.
12. Кушнір В. Господарсько-побутова адаптація українців південно-західного степу і Нижнього Подунав'я (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.). Одеса, 2012.
13. Кушнір В. Особливості декорування традиційного житла українців Буго-Дністровського межиріччя і Буджака. *Народна творчість та етнографія*. 2011. № 4.
14. Кушнір В. Формування регіональних груп українців у Буджаку, Нижньому Подунав'ї та дельті Дунаю. Матеріали міжнародної наукової конференції «Одеські етнографічні читання». Одеса, 2012.
15. Кушнір В. Чинники трансформації календарної обрядовості українців Півдня Буджака і степового Подністров'я. Календарна обрядовість у життєдіяльності етносу. Збірка наукових праць. Матеріали міжнародної наукової конференції «Одеські етнографічні читання». Одеса, 2011.
16. Кушнір В.Г., Петрова Н.О. Традиційна весільна обрядовість українців Одещини (20-80-ті рр. ХХ ст.). Одеса: Гермес, 2008.
17. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). Україна кризь віки. Т. 14. К., 2000.
18. Лозко Г. Етнологія України. Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. К., 2001.
19. Люба моя Україна. Свята, традиції, звичаї, обряди, прикмети та повір'я українського народу. Харків, 2016.
20. Петрова Н. Весільна обрядовість українців Південно-Західної України в регіональних студіях кінця ХІХ – початку ХХ ст. Українська періодика: історія і сучасність. Доповіді та повідомлення дев'ятої всеукраїнської науково-теоретичної конференції, Львів, 28-29 жовтня 2005 р. Львів, 2005.
21. Петрова Н. Регіональні дослідження весільної обрядовості українців Південно-Західної України кінця ХІХ – початку ХХ ст. *Записки історичного факультету*. ОНУ імені І.І. Мечникова. Одеса: Астропринт, 2005. Вип. 16.
22. Петрова Н. Рослини у весільній обрядовості українців Одещини: барвінок. *Етнічна історія народів Європи*. Збірник наукових праць. К.: УНІСЕРВ, 2005.
23. Петрова Н. Традиційна система спілкування та звичаєво-обрядові норми підготовки молоді до шлюбу (за матеріалами українського населення Одещини). Археологія та етнологія Східної Європи: матеріали і дослідження. Збірка наукових робіт, присвячена 135-річчю Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова. Одеса: АстроПринт, 2000.
24. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. К., 2001.
25. Пошивайло І. Гончарство України у контексті світової культурної спадщини. Опішне, 2000.
26. Рябчук М. Від Малоросії до України: парадокси запізнілого націєтворення. К., 2000.
27. Сегеда С. Антропологічний склад українського народу (новий погляд). *Народна творчість та етнографія*. 2001. Ч. 4.
28. Сегеда С. Антропологія. К., 2001.

29. Тиводар М. Етноісторичний та етнокультурний розвиток українців Закарпаття. Етнічні та історичні традиції Українських Карпат кінця XVIII – XX ст. Ужгород, 2000.
30. Трощинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. Україна крізь віки. Т. 15. К., 2000.
31. Українські традиції. Упорядник: О.В. Ковалевський. Харків, 2011.
32. Ульянов Д. Українська старовинна магія. Отримай все, що бажаєш. Харків, 2016.
33. Филипович Л. Етнологія релігії: теоретичні проблеми, вітчизняна традиція осмислення. К., 2000.

10.3. Інтернет-ресурси

<http://vsviti.com.ua/ukraine/71028> – ВСВІТІ

<http://vsviti.com.ua/other/nws/51288> – ВСВІТІ

<http://vsviti.com.ua/ukraine/78847> – ВСВІТІ

<http://vsviti.com.ua/ukraine/45828> – ВСВІТІ

<http://vsviti.com.ua/other/nws/51111> – ВСВІТІ

<http://libr.org.ua/books/78.html> – Українська електронна бібліотека